

**Til medlemmerne af Teknik- og Miljøudvalget og  
Borgerrepræsentationen, Københavns Kommune**

Kbh., den 27. maj 2013

Kære politikere,

Tiden nærmer sig, hvor I skal tage beslutning om **lokalplanforslaget for Enghave Brygge**.

På vegne af nedenfor nævnte organisationer og foreninger samt 7500 privatpersoner kontakter vi jer med en indtrængende anmodning om at overveje at ændre lokalplanforslaget for Enghave Brygge på væsentlige punkter.

1.

**Opgiv planen om at fylde op i vandet og begrænse havnens blå areal.**

I givet fald vil det være en beslutning, der aldrig kan gøres om. En kortsigtet økonomisk gevinst skal betales af de kommende generationer. Herlighedsværdien bliver indskrænket, lyset fra vandspejlet mindre, og det bliver kompliceret at få plads til vandsport og den almindelige bådtrafik.

2.

**Der bør ikke gives tilladelse til nogen del af projektet, før der er foretaget en grundig og samlet VVM undersøgelse af de miljø-, klima- og sundhedsmæssige konsekvenser.**

Hvis forslaget fortsat indebærer opfyldning af vandet og kanaludgravning, er der en alvorlig risiko for spredning af giftstoffer fra havneslammet og den forurenede grund.

Den risiko skal være kortlagt, før noget som helst af arbejdet kan starte.

3.

**Forøg mængden af offentlige grønne områder – lav en havnepark.**

Området på Enghave Brygge er det sidste, der er tilbage af den gamle industrihavn. Det er en chance for at bevare et enestående miljø. Samtidig indeholder lokalplanforslaget kun en plan om et alt for lille grønt, offentligt område i en bydel – Vesterbro – hvor der i den grad er underskud af rekreative arealer. De planlagte grønne gårde og promenader vil aldrig blive ”folkeje”. Dertil er der for private. Der skal en egentlig park til med åbne plæner, cafeer, kulturhus (som på Islands Brygge). Brug den nordlige spids med de bevaringsværdige huse til at skabe et sådan attraktivt område for alle Københavnerne.

Vi synes, at lokalplanen for Enghave Brygge er så afgørende for København, at det materiale I skal tage stilling på må være så kvalificeret som overhovedet muligt. Derfor sender vi jer **tre bilag**, som vi beder jer kigge på. I håb om, at vores argumenter og informationer kan skabe tvivl hos jer om lokalplanforslaget i sin nuværende udformning, sender vi de venligste hilsener

**Amager Vest Lokaludvalg**, formand Lars Rimfalk Jensen, lars@avlu.dk

**Danmarks Naturfredningsforening Kbh.**, formand Rune K. Lange, runeklange@hotmail.com

**Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse**, formand Jakob Lange, kontaktFHF@gmail.com

**Friluftsrådet Kbh.**, formand Flemming Hansen, koebenhavn@friluftsradaet.dk

**Havnelauget**, formand Claus Rasmussen, cr@lokalbolig.dk

**Kgs. Enghave Lokaludvalg**, formand Joan Røge, kgsenghavelokaludvalg@okf.kk.dk

**Københavns Roklub**, formand Niels Holmquist, niels\_h@post8.tele.dk

**Roklubben SAS**, formand Jan Peter de Baan, Jan-Peter.de-Baan@sas.dk

**Vesterbro Lokaludvalg**, formand Niels Vestergaard, [vestergd@gmail.com](mailto:vestergd@gmail.com)

På vegne af alle ovenstående organisationer/foreninger,  
Claus Rasmussen, formand for Havnelauget

# Bilag 1

## Sammendrag af indsigelserne på "Bliv Hørt"

Desværre har vi gentagne gange oplevet, at forvaltningens referater af møder med kritiske standpunkter er ufuldstændige eller misvisende. Derfor har vi lavet vores egen sammenfatning af de 91 indsigelser.

# Sammendrag af indsigelser på "Bliv Hørt"

Der er kommet **91** besvarelser, som er kopieret og danner grundlag for udtrækket. Tal i parentes refererer til nummer på indsigelsen i "Bliv hørt".

## **Af disse er 4 uforbeholdent positive**

*"Endnu et modigt og visionært udviklingsforslag"(80).*

*"...den lokalplan, der bliver lagt op til kan være med til at skabe liv i en del af havnen, som på nuværende tidspunkt ligger dødt hen"(72)*

## **2 er positive, men har flere konstruktive indvendinger:**

*"Det forekommer mig uhensigtsmæssigt at planlægge området, når (metro)stationens placering endnu ikke er kendt." (41)*

*"Det er .....væsentligt, at broen over Frederiksholmløbet udformes som en kombineret bus- og stibro med fortov og cykelsti i hver side og et enkelt busspor i midten"*

## **2 er alternative forslag,**

(45), fra en byplanlægger bosat i Baltimore

og (47) fra en gruppe studerende på Københavns Universitet, Læreanstaltnes Fælles Byplankursus.

## **83 er negative overfor lokalplanforslaget.**

De specifikke protester går helt overordnet på fem emner:

- 1. Opfyldning af vandet, 44**
- 2. For høj udnyttelsesgrad af arealet, for høje huse, 25**
- 3. Miljøproblemer på flere områder, 17 (hvoraf 13 kræver VVM-undersøgelse inden vedtagelse)**
- 4. For få offentlige rekreative og grønne områder, 34 og**
- 5. Kommentarer til forvaltning og politikere, 18**

Nogle af svarene omfatter kun et enkelt emne, de fleste protesterer mod flere elementer og kommenterer også på politisk og æstetisk plan.

Adskillige peger samtidig med protesten på, at afgørelsen om en lokalplan for området bør udskydes – meget i viden og holdning er ændret siden den overordnede plan blev lagt ved årtusindskiftet, Dong-værket skifter snart status, og den demokratiske proces har ikke været tilfredsstillende.

Herunder vil jeg sammenfatte holdningerne og give nogle af de typiske videre i form af citater fra indsigelserne. Mit materiale er gemt og vil naturligvis blive udleveret, hvis det ønskes.

## Ad 1) Opfyldning af vandet

- Tab af herlighedsværdi for hele byen
- Det er uopretteligt
- Bekymring for forurening ved at rode op i havnebunden
- Pladsproblemer for vandsporten og risiko for ulykker
- Ændrede strømforhold og
- Risikoen ved indsnævring af vandløbet i forbindelse med klimaforandringer

### Nogle citater:

*"Havnen er fantastisk, og det er fantastisk med alle de fornyelsesprojekter omkring den, men lad os respektere vandet og lyset" (70)*

*"Lad være med at bygge ud i vandet. Brug de eksisterende arealer og lad vandet være i fred" (67)*

*"Smalle kanaler og bassiner kan slet ikke kompensere for opfyldning og indsnævring af havneløbet. Mon ikke tiden er kommet, hvor vi skal stoppe med at fylde mere i vores fælles havn og i stedet værne om det vand, der, trods alt, er tilbage"(11)*

*"Der skal jo være boliger til alle de nye Københavnerne, som kommer til vores alles København, det er jeg med på, men hvorfor i havnen" (64)*

*"Tænk langsigtet...Når der først er fyldt op, kommer der aldrig vand igen" (46)*

*"Jeg håber inderligt, at I vil genoverveje ødelæggelsen af havnemiljøet og bygge på det allerede eksisterende enorme areal på land. På den måde udbygges byen uden at ignorere eksisterende miljøer"*

Og helt kort : *"KøbenHAVN" (69)*

## Ad 2) For høj udnyttelsesgrad af arealet, for høje huse

- De høje huse giver for meget skygge, der bliver mørkt i gårde og ved kanaler
- For dominerende set fra havnesiden
- Skygger for kulturmindet H. C. Ørstedsværket og lukker bevaringsværdige bygninger, druknehuset og Uniscrap, inde
- Forkert disponeret, de høje huse ligger mod vandet og skygger for udsigt, læg de laveste forrest
- For privat, stormomsust og uindbydende

### Nogle citater:

*"Der skal ikke bygges kæmpeklodser op, som skygger for vandet og alle dem som elsker at bruge havnen!" (86)*

*"På Enghave Brygge må bebyggelsesprocenten være helt op til 155 pct. I Havnestad - ovre på Islands Brygge - tillod man en bebyggelsesprocent på 110. De fleste synes, at der er tæt nok bygget på Island Brygge"(7)*

*"Der skal bygges i op til 11 etager. Det vil i den grad skæmme havnefronten med så højt et byggeri. Det lille hvide kapel kapsles inde af byggeri...Det er en skøn bygning, som ikke bør plastres inde bag høje mure" (38)*

*"Enghaveprojektet opererer med 5-9 etager og... større enheder...og derfor vil væggene i det nye byrum have en mere massiv karakter end Christians Havns kanal...hvorfor ikke bygge flere rækkehuse."(21)*

*"Lad kajen være fri for huse...Hvis der skal bygges højt, så gør det på grunden ud mod Vasbygade og lad os Københavnerne bevare adgangen til lys, luft og vand" (82)*

*"Pas på med byggeri langs havnefronten. Skal det være, så lad det være lavt og åbent med god offentlig adgang til vandet" (68)*

*"Man vil i fremtiden kun kunne skimte de høje skorstene, og miljøet H.C.Ørstedsværket, Petersen&Albeck og Pumpehuset vil være skjult af høje boligblokke." (53)*

*"Det nye lokalplanforslag har rigtig mange problemer...som kommunen er nødt til at tage seriøst og handle på. Hele området vil få samme (semi)private, tomme og vindforblæste karakter, som er tilfældet i dag i Sluseholmen" (5)*

*"Hvorfor lægges de højeste huse yderst, så færre får udsyn til vandet?" (21)*

### Ad 3) Miljøproblemer på flere områder

- Havnebunden er fuld af kviksølv, som vil hvirvles op og skade badevandet
- Jorden på gamle industrigrunde er fyldt med farlige stoffer, som kan skade både byggearbejderne og de kommende beboere, ikke mindst børnene
- Der er risiko for, at giftstoffer kan sive ud i de planlagte kanaler
- Indsnævringen betyder ændrede strømforhold og ændrede betingelser for vandgennemstrømning, det kan med klimaændringerne blive katastrofalt
- Indsnævring af havneløbet giver en trafiktæthed, der indebærer en risiko for vandsporten
- Krav om VVM inden vedtagelse

#### Nogle citater:

*"Vi ønsker fortsat rent badevand, men det rene badevand er i fare, hvis den påtænkte indsnævring af havnefloden gennemføres med det til følge, at bl.a. Kviksølv piskes op fra bunden"(31)*

*"En række rapporter fra Københavns kommune...har dokumenteret, at jorden er forurenet med tungmetaller, tjære- og oliestoffer. ...Da der er påvist dioxin i fisk fanget i Københavns Havns (kilde anvist), er det sandsynligt, at der findes dioxin i grunden på Enghave Brygge" (36)*

*"Det er kendt, at 8-15 tons kviksølv er jævnt fordelt og løst bundet til havneslam i 50 cm dybde, at der fra H.C. Ørsteds værkets næsten 100-årige virksomhed er efterladt ubeskrevne mængder af organiske og uorganiske forureningskemikalier i u-undersøgte dybder, og at det forestående byggeri og havneopfyldninger indebærer udsigt til omflytning og opmudring inkl. slutdisponering af 60-65.000 tons forurenet jord"(65)*

*"Oversvømmelsesfaren er endnu en uudforsket og uforudsigelig størrelse, som jeg begrundet i oversvømmelserne i 2007, hvor vandstanden var 1,43 over normal vandstand.....det var lige ved at gå galt igen i 2011. Da fremkaldte tilsvarende vind- og strømforhold fra nord en vandstand på 1,5 over det normale. Vandet stod faretruende højt i kanalerne på Sluseholmen, faktisk kun 20 cm fra folks stuer!"(61)*

*"Udgravning af kanaler og parkeringskældre kan medføre risiko for anlægsarbejdere....Selvom øverste halve meter jordlag udskiftes som foreslået i lokalplanforslaget, vil der kunne ske fordampning...fra dybereliggende jordlag...hvorved også de kommende beboere kan blive eksponerede. Udsivning fra grunden til kanalerne kan medføre forurening af havnen"(36)*

*"De ansvarlige bør anerkende risikoen for alt for stor trafik af speedbåde, vandscootere, mindre motorbåde, kajaker og robåde, hvor de svage trafikanter bliver sorteper...Ro- og kajakklubber i området må stoppe for konkurrencer" (61)*

*"Det er forkasteligt og uacceptabelt at fortsætte uden at der foretages en VVM-redegørelse...så havnemiljøet kan fortsætte uden skadelige virkninger"(44)*

## Ad 4) For få offentlige rekreative og grønne områder

- Der er et stort underskud af grønne arealer på Vesterbro i forhold til resten af byen
- I lokalplanen er der alt for meget privat areal, så det opleves ikke, som om området ved vandet er et fælleseje
- Tænk på, hvor godt det fungerer på Islands Brygge
- Bevar et spændende miljø fra den gamle industrihavn og lav en park på nordspidsen

### Nogle citater:

*"Vi opfordrer til besindighed! Arealerne skulle gives til byens borgere, ikke mindst Vesterbro, som så udmærket kan bruge et stort, grønt rum ned til vandet. Så kunne kajakker, roklubber, husbåde og det uventede bevares – uden at blive skygget væk og overvåget af store boligkareer"(21)*

*"Enghave Brygge ligger klods op af Vesterbro og Indre by og burde bevares og opgraderes til et perfekt åndehul for byens borgere... Boliger kan der naturligvis godt være plads til, men lad dem nu blive sekundære og placer dem tilbagetrukket fra vandet og med udsigt over de rekreative områder"(79)*

*"Endvidere savner jeg anlæg af græsarealer helt op til havnen, som på den gamle del af Islands Brygge. Det er jo en kæmpesucces, idet det rent faktisk får københavnernes til at tage ophold langs havnen med deres medbragte mad og drikke (fremfor kun dyre cafébesøg). Det kunne med fordel være i hjørnet med Druknehuset, som dermed kunne blive et flot vartegn for området – fremfor som i den fremlagte plan, hvor det er gemt væk mellem høje huse"(10)*

*"(Der bliver) fri adgang til promenaderne...erfaringerne fra Havneholmen er imidlertid, at det ikke er andre end beboere fra bebyggelsen, der benytter promenaden til længere ophold. Udefra kommende føler sig på fremmed/privat grund. I øvrigt findes der ingen faciliteter som toiletter og ferskvandshaner. Tilsvarende vil de fremtidige promenader reelt være forbeholdt boligblokkenes ejere"(62)*

*"Hvor skal alle vi andre være, for hvem vil sidde i en andens gård og grille?"(28)*

*"I relation til hele debatten og arbejdet for København som foregangsby for en varieret, spændende grøn storby - vil det være en oplagt ide for Københavns Kommune at inddrage den nordligste af de planlagte 8 nye "øer", bevare de ældre bygninger, der står på stedet og udvikle området til et rekreativt "opholds- og strandområde i lighed med det virkelig succesfulde og i sommermånederne fuldt besatte Islands Brygge omkring havnebadet og kulturhuset."(88)*

## Ad 5) Kommentarer til forvaltning og politikere

- Manipuleret materiale
- Økonomi vægter mere end borgerne
- Stop op og tænk igen
- Der kommer et valg

### Nogle citater:

*"Mine argumenter går primært på de metoder, der anvendes, når en plan fremlægges...Det materiale, der er fremstillet for borgerne er ganske enkelt udtryk for manipulation. Planen er en ommer – intet mindre" (13)*

*"For et par måneder siden kunne man i pressen læse, at "løbet var kørt". Det blev samtidig fremhævet, at hensynet til grundejerne tilsagde, at projektet nu ikke kunne ændres. Jeg stiller mig helt uforstående overfor dette synspunkt. Det er vel netop meningen med nærværende høring, at inddrage de forskellige synspunkter"(40)*

*"Det er tydeligt, der er naturligvis et økonomisk aspekt i det her for kommunen og bygherrerne, men der må da være løsninger, hvor man ikke fylder op og bygger op til 9 etager, som kan tilfredsstille kommunen, bygherrene og ikke mindst borgerne i København"(73)*

*"Selvom planerne for Enghave Brygge har været en del af Soeters masterplan for Sydhavnen, er planen vel ikke gudgiven og undtaget folkelig demokratisk kritik. Det er svært at se anden forklaring, end at politikere er medlem af bestyrelsen for By&Havn, og at byplanen tilgodeser bygherrerne på bekostning af borgerne"(61)*

*"Jeg synes, det er en skam, at en offentlig myndighed med cirka 9,5 mia i kassen fastholder en plan, der medfører værdispild for naboer samt fjerner et havneareal svarende til 5 fodboldbaner. Ejer af arealet, Nordicom, har betinget solgt arealet for 0,25 mia...Det er jo småpenge set i forhold til kommunens økonomi. Lav havnen leve! Lav en ny plan!"(1)*

*"Grib nu muligheden for at skabe en langsigtet visionær plan der lægger vægt på det kreative og integrer den sidste rest industrihavn i en ny menneskelig bydel for alle københavnere"(74)*

*"Jeg tror der skrives historie frem til næste valg i Borgerrepræsentationen i November. BR er Københavns øverste politiske myndighed, og de skal til sommer vedtage om der skal stjæles af havnen og bygges totalt MASSIVT/HØJT i Vores Havn... Så kære politikere TÆNK jer om, valget er jeres og vores til efteråret"(2)*

Jette Sachs  
Journalist



## Bilag 2

### Tilfredshedsundersøgelse på Sluseholmen

På borgermødet den 19. marts 2013 blev der rejst tvivl om, hvorvidt byggeriets udformning ville give det mangfoldige og livlige byliv, som lokalplanforslagets tekst stiller i udsigt. Tvivlen blev fejet af bordet af forvaltningen (stadsarkitekten) med en henvisning til en positiv tilfredshedsundersøgelse på Sluseholmen.

Vi mener ikke, at undersøgelsen kan tages til indtægt for at bydelen er en ubetinget succes.

# Tilfredshedsundersøgelse på Sluseholmen

I 2009 undersøgte en gruppe studerende på det samfundsvidenskabelige basisstudium på RUC, hvordan folk havde det med at bo på Sluseholmen med fokus på, hvordan byrummet fungerede. Denne undersøgelse kunne læses på Gehl Architects hjemmeside. Undersøgelsen bygger på interviews med beboere med forskellig baggrund, og de studerende angiver, at:

*”gennem vores fortolkning af beboernes oplevelser af byrummet konstrueres et billede af virkeligheden, som den fremstår”.*

Det var denne undersøgelse, forvaltningen henviste til, da det på borgermødet den 19. marts 2013 blev sagt, at Sluseholmen var en succes byplanmæssigt.

Tre ting springer i øjnene, når man læser konklusionen i rapporten:

- Beboerne er **glade for muligheden for fællesskab med andre beboere** i de grønne gårde. Men fællesskabet fungerer ikke alle steder
- **Nærheden til vandet er en stor kvalitet**, især om sommeren, hvor der kan bades og dyrkes vandsport
- **Der mangler liv og sjæl i bydelen**, der specielt virker kold og øde om vinteren. Men året rundt savner man butikker, service erhverv og cafeer til at skabe byliv.

De studerende konkluderede, at det ikke er nok at planlægge en bydel fysisk smukt:

*”Skal et boligområde forekomme livligt er det nødvendigt at lægge en strategi for, hvordan andre funktioner kan trækkes til området, og det er ligeledes nødvendigt at integrere nyere boligområder med den resterende by, således at området ikke vil virke som en afsluttet del i forhold til byen udenom”.*

Reference: Arkitekt Lin Skaufel, Gehl Architects, [www.gehlarchitects.com](http://www.gehlarchitects.com)

Jette Sachs

Journalist

## Bilag 3

### Erfaringer fra et nyt havnekvartier i Malmø

Et projekt på Roskilde Universitetscenter (RUC) undersøgte i starten af 2000, hvor store chancer nybyggeri i Sydhavnen ville have for at leve op til målsætningerne i den visionsplan, som en gruppe under Miljøministeriet havde udarbejdet for området. Vi har set på rapporten fra RUC og vil gerne pege på nogle væsentlige problemstillinger.

## Erfaringer fra et nyt havne kvarter i Malmø

Et projekt fra RUC i 2000 studerede de erfaringer, man har på den anden side af Sundet, når det handler om at gøre områder i tidligere industrihavne til nye attraktive bydele. Udført efter den samme målsætning, som en Visionsgruppe under Miljøministeriet havde udarbejdet for de københavnske havneområder efter skrækeksemplet Kalvebod Brygge.

Målsætningen begge steder var, at der skulle skabes boligområder, der kunne trække familier fra parcelhusene ind til byen, og at et nyt boligområde skulle være mangfoldigt og livligt.

### **Således beskriver Københavns kommune det:**

*"Sydhavnens succes som boligområde afhænger ikke alene af boligernes kvalitet og byrummenes menneskelige dimensioner, men også af byområdets mangfoldighed.....i selve byområderne skal der integreres arbejdspladser, institutioner, butikker, grønne områder, sportsaktiviteter m.v."*

I Malmø var det et år siden, de første beboere var flyttet ind i en sådan bydel.

### **Hvad kunne København lære af det?**

I Malmø som i København trækker vandet. Byens borgere er lykkelige for at kunne bade og dyrke vandsport og nyde livet og lyset ved havnen. Men hvis de grønne områder ikke udformes, så det private og det offentlige rum klart defineres, kan det give anledning til alvorlige konflikter:

*"At et rum ud fra et rent fysisk synspunkt kan betegnes som værende åbent, betyder ikke altid, at man vil bruge dette rum...Der har været en række konflikter mellem beboerne i området og andre brugere af området. Vi ser denne konflikt som udtryk for mere grundlæggende modsatrettede interesser mellem beboere og besøgende i et område, hvilket udtrykker en kamp om at definere det sociale rum i en bydel".*

### **Og senere om besøgende udefra:**

*"Det kan udmærket tænkes, at denne gruppe vil skabe en anden type liv end nytillflytterne vil være interesseret i. Opblødning af skellet mellem det private og offentlige rum kan være med til at forstærke denne interessekonflikt".*

**Dette er vel værd at tænke over**, inden der tages beslutning om lokalplanen for Enghave Brygge

Erfaringerne fra Sluseholmen er, at der ikke kommer andre end beboerne og deres gæster i de grønne rum i området. På Havneholmen er der aldrig andre end beboerne og deres gæster i gårdene og ved vandet. Hvis det samme bliver tilfældet på Enghave Brygge - trods ønsker fra kommunen om det modsatte - så er det slut med muligheden for attraktive, rekreative og folkelige områder ved vandet i Sydhavnen.

Reference: [rudar.ruc.dk/bitstream/1800/1027](http://rudar.ruc.dk/bitstream/1800/1027)

Jette Sachs  
Journalist